

Skatter som instrument för implementering av politiska beslut

B-uppsats

Axel Fredlund: 19951114–2755

Marcus Svensson: 19920428–4294

Titel: Skatter som instrument fr implementering

Författare: Axel Fredlund och Marcus Svensson

Sidor: 25

Ord: 7300

Abstract

In this paper we examine the effects of the sugar tax. What makes it work? We have chosen to compare two cases where the tax has had different outcomes. In Mexico and Berkeley, the sugar tax has reduced consumption of sugar-sweetened products, but this is not the case in Denmark. To solve this task, we have used a wide range of scientific articles and statistics. We found several factors that separated the cases. Including income differences, cross-border trade, price differences and economic arguments.

Nyckelord: Danmark, Mexiko, Sockerskatt

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND	4
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	4
1.2 FRÅGESTÄLLNINGAR	4
2. TEORI OCH METOD	5
3. ANALYS	5
3.1 SOCKERSKATT I DANMARK	5
3.1.1 <i>Handel över gränser</i>	6
3.1.2 <i>Skatten slår hårdast på låginkomsttagare</i>	6
3.1.3 <i>Billigare produkter av lägre kvalitet</i>	8
3.1.4 <i>Ekonomiska argument</i>	9
3.2 SOCKERSKATTEN I MEXIKO OCH BERKELEY	10
3.2.1 <i>Inkomst</i>	12
3.2.2 <i>Kultur/Priser</i>	13
3.2.3 <i>Jobb</i>	13
3.2.4 <i>Skatteöverföring</i>	14
3.3 PROBLEMATIK MED SKATTEPOLITIK	14
3.4 PROBLEMATIK MED IMPLEMENTERING AV SKATTEPOLITIK	17
4. SAMMANFATTNING	21
5. REFERENSLISTA	22
6. BILAGOR	25

1. Bakgrund

Fetma är ett växande samhällsproblem. Från början var det ett västerländskt fenomen, men numera har det spridit sig till fler delar av världen. Tillgängligheten på skräpmat och läsk är större än någonsin. Flera åtgärder debatterats flitigt i politiken, inte minst i Sverige. Ett införande av skatt på socker är en av lösningarna som diskuteras. Det råder delade meningar om effekten på sockerskatt. Världshälsoorganisationen (WHO) är en förespråkare av skatten och hävdar att minskad konsumtion kommer ge färre fall av fetma och diabetes. Andra forskare menar att en sockerskatt inte skulle göra någon märkbar skillnad och efterfrågar istället en större nationell strategi. Flera länder har infört en sockerskatt. I vissa länder har en implementering fungerat bra och i andra har det fungerat sämre och till och med avskaffats. Vi är intresserade av att veta varför utfallen har blivit så olika

Danmark introducerade en skatt på choklad, godis och sockerhaltiga drycker 1922. Den befintliga skatten ökades under två tillfällen, 2010 och 2011. 2013 avskaffade den danska regeringen skatten då den hade stor negativ påverkan på den danska ekonomin. 2014 hade hela skatten eliminerats. Framtida planer att utöka skatten på sockerhaltiga drycker, godis och choklad gick upp i rök (Nieburg 2013).

1.1 Problemformulering

Huvudsyftet med följande uppsats är att försöka svara på huruvida skatter som instrument för implementering av politiska beslut fungerar. Det är den stora ramen och abstrakta frågan för vår uppsats. Vi är dock medvetna att undersökningar som krävs för att besvara hela den abstrakta frågan är för komplexa för oss att göra, då det hade krävts mer tid och resurser. Vad vi har gjort istället är att empiriskt undersöka hur sockerskatten fungerar i Danmark, Mexiko och Berkeley. Med vår empiriska undersökning av Danmark, Mexiko och Berkeley kan vi iallafall besvara en liten bit av ramen, den abstrakta frågan, och bidra till fortsatt forskning. Den mer konkreta och empiriska frågan som vi har arbetat med är följande: Vilka faktorer är det som påverkar att sockerskatten fungerar bättre i Mexiko och Berkeley men inte i Danmark?

1.2 Frågeställningar

- Hur fungerar skatter som instrument för implementering av politiska beslut?
- Vilka faktorer är det som påverkar att sockerskatten fungerar i Mexiko och Berkeley men inte i Danmark?

2. Teori och metod

I vår uppsats har vi främst använt oss av redan befintlig forskning i form av vetenskapliga artiklar. Vetenskapliga artiklar som berör hur politik påverkat skattebeslut och artiklar som redogör sockerskatten i respektive land. En del av det empiriska materialet är hämtat från världshälsoorganisationens (WHO) rapporter. Statistik som handlar om arbetslöshet, sysselsättning och tillväxt i Mexiko kommer från “Instituto Nacional de Estadística y Geografía” (INEGI) som är den mexikanska motsvarigheten till svenska SCB.

Vi har valt att avgränsa oss till Danmark, Mexiko och Berkeley. Varför just Danmark är för att danskarna stegvis ökade sockerskatten i landet, vilket inte gav den hälsoförbättring de förväntade sig samt att danskarna tillslut upphävde skatten eftersom det inte var ekonomiskt hållbart. Därav tolkade vi Danmark som praktexemplet där sockerskatten inte fungerade. Därför valde vi att ha med Danmark i vår jämförelse. Alla rapporter vi läste utgjorde Mexiko och Berkeley de ställen där sockerskatten gav bäst resultat. Vi valde därför att jämföra de land där sockerskatten fungerade sämst med de ställen där sockerskatten fungerade allra bäst. Möjligtvis hade vi kunnat inkludera fler länder i vår undersökning men med den begränsade tiden vi hade såg vi inte det som en möjlighet. Dessutom är införandet av sockerskatten relativt nytt i de flesta länderna, som Storbritannien och Frankrike. Den begränsade datainsamlingen och statistik i form av effekt från skatten gav oss incitament att inte använda av dem länderna i vår uppsats.

3. Analys

3.1 Sockerskatt i Danmark

Det finns fyra diverse faktorer som påverkade varför skatten inte fungerade i Danmark. De fyra faktorerna är:

- En stor del av den danska befolkningen åkte över gränsen till Tyskland och Sverige för att köpa sockerhaltiga varor.
- Danskarna började köpa billigare produkter av lägre kvalitet.
- Sockerskatten påverkade främst låginkomsttagare.
- Makthavande politiker blev mer påverkade av ekonomiska argument istället för potentiella hälsoförbättringar.

3.1.1 Handel över gränser

Det är ingen nyhet att man åker över gränsen för att handla produkter för ett lägre pris om man bor inom den Europeiska unionen. EU har världens största inre marknad. Europeiska konsumenter vistas i ett område där varor, tjänster och pengar kan cirkulera fritt. Man kan enkelt handla varor i andra EU-länder och ta med sig hem (Europa 2017).

Huvudargumentet till varför Danmark valde att ta bort skatten på sockerhaltiga drycker var för att hejda gränshandeln med Tyskland. Enligt den danska skattemyndigheten kom 20% av all öl det danska hushållet köpte från Tyskland. Läskedrycker låg på 10%. Den ökande gränshandeln på grund av ökad skatt på sockerhaltiga drycker såg den danska regeringen som ett inhemskt ekonomiskt problem. Gränshandel innebär att staten förlorar intäkter, medan de danska hushållen drar nytta av skillnaden med utlandet i skatter och avgifter. Dessutom får de danska hushållen stå för extra kostnader i samband med transport. Därför är gränsöverskridande shopping förknippad med betydande negativa externa effekter (Bergman och Hansen 2010).

En rapport av Danish Grocers' Trade Organisation (DSK) 2012 visade att 60% av den danska populationen hade under 2011 åkt över till Tyskland och Sverige för att handla läsk och godis (Jacobsen 2016). Länder utan sockerskatt där sockerhaltiga produkter är väsentligt billigare än i Danmark. En stor del av den danska befolkningen bor en kort resa från Schleswig-Holstein, Tysklands mest nordliga förbundsland. Det är därför inte häpnadsväckande att majoriteten av den danska befolkningen ibland valde att åka över gränsen för att handla sockerhaltiga produkter för ett lägre pris. Under år 2011 köpte danska familjer i genomsnitt 420 enheter av öl eller läsk i tyska affärer. Ökningen av gränshandeln under 2011–2012 är resultatet på ökningen av skatten på sockerhaltiga produkter som infördes i början av 2011 (Jacobsen 2016).

Vad händer med den danska ekonomin när danskar handlar varor i andra länder? Den negativa effekten av gränshandel är att danska jobb nära gränser försvinner. Istället för att handla inhemska produkter i inhemska butiker handlade danskarna istället utländska produkter i utländska butiker. Det resulterade i att danska affärer nära den tyska gränsen gick i konkurs och jobb upphörde, vilket påverkade den danska ekonomi synnerligen negativt. Med indragningen av skatten på sockerhaltiga produkter förväntas den danska regeringen ta igen de jobb som gick förlorat på grund av gränshandel med Tyskland och Sverige (Nieburg 2013).

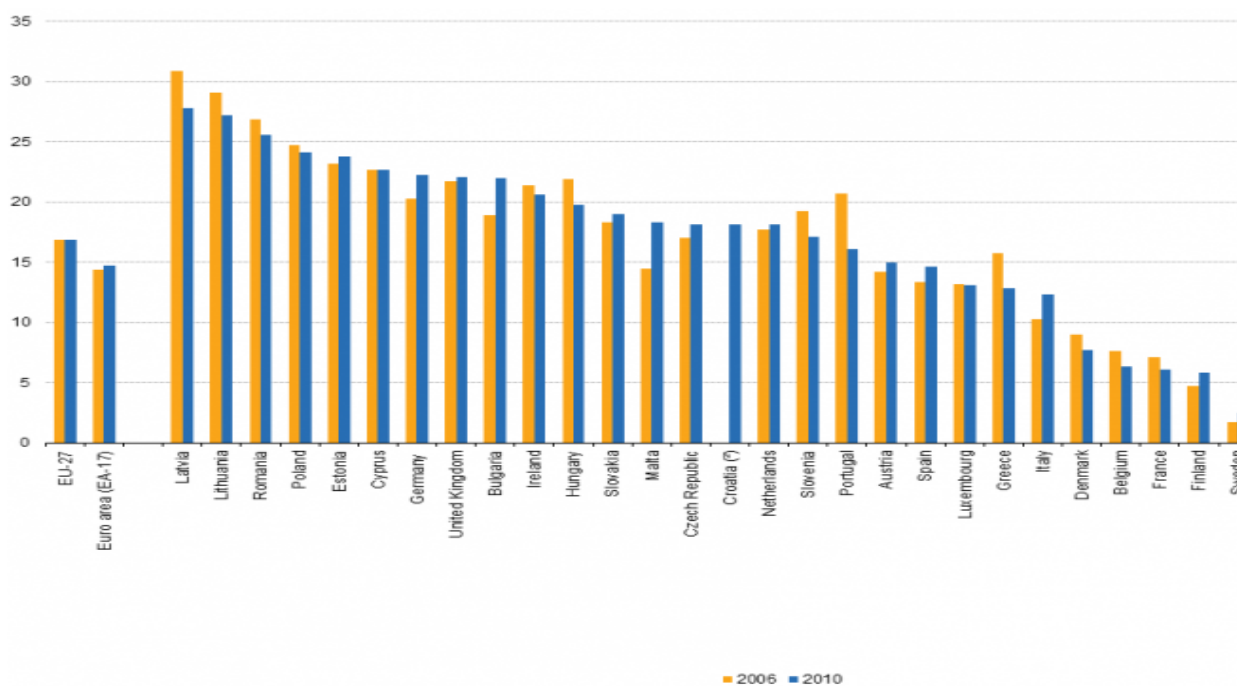
3.1.2 Skatten slår hårdast på låginkomsttagare

Skatt på sockerhaltiga drycker är en regressiv skatt. En första titt på en regressiv skatt är att det är en rättvis skatt. Alla som betalar skatt, oavsett vilken inkomst man har, betalar lika mycket kronor. Men en sekundär titt på regressiva skatter är det enkelt att se att det drabbar

låginkomsttagare hårdast. Personer med lägre inkomst spenderar en större procentuell del av sin inkomst på mat och dryck. Det innebär att låginkomsttagare i förhållande till sin inkomst får se en större andel av sin inkomst gå till skatt (Snowdon 2016).

Socketrhaltiga drycker är inte lyxvaror. Läsk massproduceras, diverse olika läsk produkter konsumeras och är i allmänt sätt en hörnsten av danskarnas matbudget. En allmänt enkel ekonomisk teori är att högre priser leder till lägre efterfråga. Skatten på sockerhaltiga drycker höjde priset på läsk vilket enligt teorin borde minskat efterfrågan på läsk väsentligt. Men teorin fungerade inte specifikt för Danmark. Varför minskades inte Danmarks efterfråga på läsk när priset höjdes? En stor faktor är att i Danmark är låginkomsttagare under 10% av alla som är anställda.

Diagram 1. Låginkomsttagare – anställda (inkluderar ej lärlingar) i % av de anställda

(se Bilaga A)

Tar man en titt på diagram 1 ser man att låginkomsttagare i Danmark är under 10% av alla anställda. Definitionen av låginkomsttagare är anställda vars lön är högst två tredjedelar av mediantimplönen (brutto) i ett visst land. Eftersom andelen av låginkomsttagare i Danmark är minimal slår skatten på sockerhaltiga drycker hårdast på en liten minoritet av den danska befolkningen. Teorin om att höjda priser leder till lägre efterfråga gäller inte för Danmark eftersom medel- och höginkomsttagare är mindre känsliga mot prisförändringar. Socker är beroende, givande och mycket tillgängligt. Människor som tjänar tillräckligt kommer varken

påverkas eller bry sig om priset på sockerhaltiga produkter ökar med en viss procent, då sockerhaltiga produkter är en hörnsten i nästan alla danska hushåll. Den regressiva skatten ändrade inte de danska hushållens konsumtionsbeteende eftersom det endast är ett fåtal procent av alla anställda som potentiellt sätt inte hade råd att köpa sockerhaltiga produkter (Snowdon 2016).

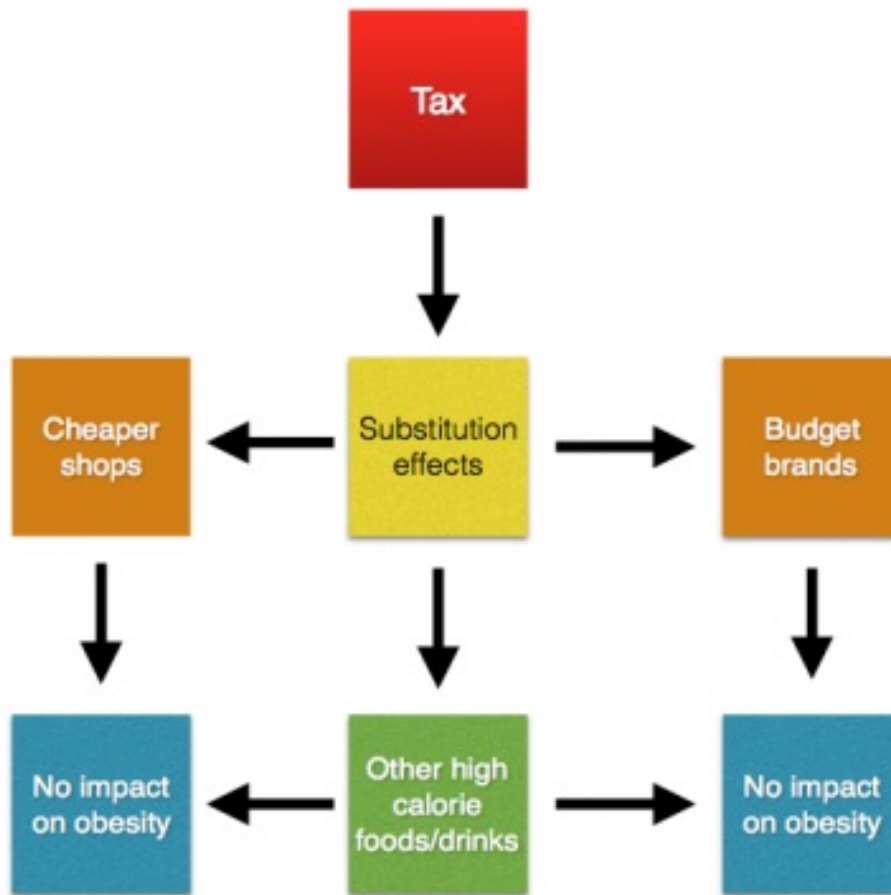
3.1.3 Billigare produkter av lägre kvalitet

Ett viktigt problem med skatt på sockerhaltiga drycker är substitutionseffekten. När skatten ökade priset på varorna svarade danska konsumenter med att byta till billigare märken av produkten eller så började de handla i mer förmånligare affärer. Konsumenter som valde att nedgradera till billigare märken drabbades av en välfärdsförlust men konsumtionen av sämre varor ledde inte till mindre konsumtion av kalorier. Konsumentbeteende är komplext, det finns inget enkelt förhållande mellan konsumtionsmönster och pris. Diskriminering mot vissa livsmedel med ett förenklat verktyg som skatt misslyckas med att känna igen komplexiteten hos konsumenternas köpmönster. Dessutom är det troligt att konsumenter som föredrar en viss produkt eller ett varumärke är mer resistent mot prisförändringar. Högkalorisubstitut för sockerhaltiga drycker inkluderar fruktjuice, mjölk, vin och öl. Bevis tyder på att människor verkligen växlar till dessa drycker i viss utsträckning när sockerhaltiga drycker beskatta. (Dharmasena och Capps 2011).

For a tax to achieve its aims, it must be significant enough so that it will lead to retail price increases which will be felt by customers. A large tax would simply prompt people to switch to other sugary drinks that are not taxed (Konwicki 2016).

Alternativt köpte konsumenterna mindre av en särskild produkt men köpte mer av andra högkaloriprodukter. Konsumtionen av saft kanske minskade, men konsumtionen av öl ökade eller köptes det mindre Coca Cola men mer choklad. Resultatet av substitutionseffekten ledde till färre försäljningen av en viss produkt utan att minska kaloriintaget eftersom produkten kompensades av en annan produkt (Konwicki 2016).

Modell 1. Substitutionseffekt

Källa: (Snowdon 2016)

Modell 1 förklarar hur skatten på sockerhaltiga drycker fungerade i Danmark. Vad danskarna trodde skulle hända var att ökat pris skulle leda till mindre försäljning, vilket skulle leda till mindre kaloriintag. Istället började danskarna handla budget varumärken eller så började de handla i billigare butiker. Skatten på sockerhaltiga drycker hade ingen påverkan på fetma eller överviktigt i Danmark. Det påverkade istället vilka varumärken man köpte och i vilka butiker man handlade i (Snowdon 2016).

3.1.4 Ekonomiska argument

År 2010 blev socker-sötade drycker beskattade i högre takt. Data som delas av Canadean visar att konsumtionen av läskedrycker hade minskat något under 2008 och 2009, men ökade mycket lite under 2010. År 2011 ökade försäljningen med 3% och en minskning med 2.3% 2012, följt av en ökning med 3.1% i konsumtionen 2013. Skatten på sockerhaltiga drycker avskaffades 2013 och följande år 2014 ökades konsumtionen väsentligt med 6,8% (se Bilaga B). Men den väsentliga ökningen verkar vara en effekt av konsumtion som återvinns från volymer som

sålades i Tyskland då ett betydande antal danska konsumenter handlade över den tyska gränsen för att undvika skatten på läsk. Spiken i kistan för den danska sockerskatten kom att vara när danska politiker blev mer influerade av ekonomiska argument istället för potentiella hälsoförbättringar. Konsumtionen av sockerhaltiga drycker minskades ej och det blev ingen drastisk hälsoförbättring. Därav ansåg makthavande politiker att de ekonomiska argumenten för att avskaffa skatten starkare än att bevara den för potentiella hälsoförbättringar (Stafford 2012).

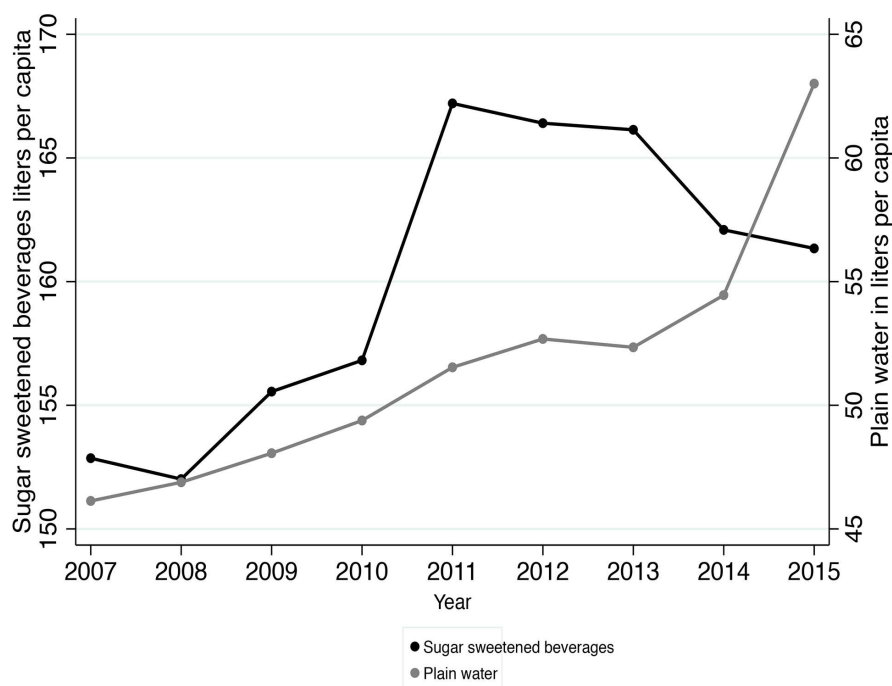
Skatten var motsatt av sockerlobbyister som bland annat European non-alcoholic beverages association, UNESDA och Coca Cola. Skatten var även illa omtyckt bland konsumenter. Företag klagade på att skatten var en byråkratisk mardröm. Sockerskatten blev kritiserat för att öka priserna för konsumenterna, öka företagens administrativa kostnader och för att sätta danska jobb i fara. Danska politiker tog bort skatten på grund av den ekonomiska krisen. De danska företagen var under press och politikerna var oroliga för att skatten skulle göra stor ekonomisk skada (Stafford 2012).

3.2 Sockerskatten i Mexiko och Berkeley

Mexiko är numera världens fetaste land, tätt följt av USA på andra plats. Två tredjedelar av den vuxna befolkningen och en tredjedel av barnen lider av fetma i Mexiko. En genomsnittlig mexikanare dricker en halv liter läsk om dagen, vilket motsvarar 23 kilo socker om året. 14% av befolkningen i landet lider av diabetes som också är den vanligaste dödsorsaken bland mexikaner följt av olika hjärt-kärlsjukdomar som också kan kopplas till fetman (se Bilaga C). Mycket tyder på att sockret är den största boven till hälsoproblemen. Det finns en populär tanke om att beskattning av socker ska leda till minskad fetma. Teorin går ut på att sockerskatten ska leda till högre priser, som i sin tur minskar försäljningen. Därmed kommer människor att stoppa i sig färre kalorier och tillslut minskar fetman och bidrar till bättre hälsa (Snowdon 2016).

Berkeley i Kalifornien och Mexiko är två exempel där sockerskatten visat sig ha positiva inverknings på konsumtionen, åtminstone på kort sikt.

I januari 2014 införde Mexiko sin sockerskatt. Skatten gäller för läsk, smaksatt vatten, sötade mejeriprodukter och sötade energidrycker. Skatten ökade priserna med 10–11%. Det ledde till att hushållens inköp av läsk minskade med 7,3% samtidigt som inköp av vatten ökade med 5,2% (Colchero m.fl. 2016).

Diagrammet visar hur konsumtionen av sötade drycker minskar, samtidigt som konsumtionen av vatten blir större än läskkonsumtionen efter implementeringen av sockerskatten i Mexiko 2014

Källa: (Colchero m.fl. 2016).

I Berkeley implementerades sockerskatten i mars 2015. De produkter som berördes var samma som i Mexiko. Alltså läsk, smaksatt vatten, energidrycker, kaffe och te. Skatten höjde priserna med 8%, vilket ledde till att konsumtionen minskade med 21%, samtidigt som konsumtionen av vatten ökade med hela 63%. Precis som i Mexiko är efterfrågan på sötade drycker i Berkeley elastisk. Det vill säga en procents prisökning ger till en större procentuell minskning i efterfrågan. (Falbe m.fl. 2016). I det mexikanska fallet gav exempelvis 10% prisökning en konsumtionsminskning på 17% bland de fattigaste hushållen. (Silver m.fl. 2017)

Den minskade efterfrågan är den främsta indikatorn på att sockerskatten fungerar. Det kan dock medfölja andra oönskade konsekvenser av minskad konsumtion, som exempelvis ökad arbetslöshet och minskad försäljning (Snowdon 2016). I en studie som analyserat effekterna av skatten i Berkeley, visar det sig dock att det inte stämmer. Konsumenterna fick inte högre dagligvarukostnader, den totala försäljningen av drycker har inte minskat och butikerna har inte förlorat bruttoinkomster per transaktion. Det tyder återigen på att skatten fungerat väl. Däremot kan man se en liten försäljningsökning på 6,9% av sötade drycker i närliggande områden som inte berörs av skatten, trots att folk via intervjuer berättat att de inte har förändrat sina inköpsvanor. (Silver m.fl. 2017). I förhållande till den totala försäljningsminskningen så är trots allt den ökningen i närområdena relativt liten.

De långsiktiga effekterna av sockerskatten är dock svåra att förutse, eftersom man inte vet hur konsumenterna kommer att förhålla sig till de nya priserna i framtiden eller om skatten ens

kommer att generera de hälsofördelar som man hoppas på. Motståndare till skatten brukar exempelvis hävda att folk substituerar till andra sötade lågprisvaror, eller att konsumenterna så småningom vänjer sig vid det högre priset och fortsätter som vanligt (Snowdon 2016). Eftersom vi inte kan spå framtiden, måste vi utgå från de resultat som hittills redovisats, alltså att skatten bevisligen har minskat efterfrågan på kort sikt. Utifrån det finns det sedan flera olika studier som förutser positiva effekter av detta.

En medicinsk studie som bygger på just den minskade konsumtionen förutspår flera hälsofördelar. De kortsiktiga prognoserna indikerar att sockerskatten skulle minska diabetes och hjärt-kärlsjukdomar avsevärt. Mellan år 2013–2022 skulle en prisökning på 10% förhindra 189 000 nya fall av diabetes typ 2 och 20 400 fall av hjärtattacker. Dessutom skulle man spara cirka 983 miljoner amerikanska dollar i vårdkostnader (Sánchez-Romero m.fl. 2016).

Argumentet att sockerskatten skulle göra att folk substituerar till andra lågprisprodukter, stämmer inte heller in på fallen Berkeley och Mexiko. Samtidigt som konsumtionen av de skattade produkterna har minskat, har oskattade drycker som vatten och naturliga fruktjuicer ökat. När individer i Mexiko och Berkeley ersätter skattade drycker, till följd av prisökning, kommer de sannolikt att välja vatten istället (Silver m.fl. 2017). Vad är det egentligen för faktorer som kan ligga bakom att skatten fungerar?

3.2.1 Inkomst

Det verkar finnas en koppling mellan hög- och låginkomsttagare. Folk med lägre inkomst verkar påverkas mest av skatten. Priselasticiteten varierar beroende på geografisk plats och socioekonomisk status. På landsbygden i Mexiko där befolkningen generellt är fattigare har sockerskatten haft störst effekt med 17% minskade inköp (Colchero m.fl. 2016). Det kan tyckas orättvist att de fattigaste får betala mest för sockerskatten, men å andra sidan spås de också att få de största hälsofördelarna och de ekonomiska vinsterna som följer med dessa, exempelvis lägre sjukvårdskostnader (Sánchez-Romero m.fl. 2016). I Berkeley är det också de fattigaste hushållen som minskat sin konsumtion mest.

Höginkomsttagarnas efterfrågan på läsk, förändras inte lika mycket som medel- och låginkomsttagarnas efterfrågan eftersom höginkomsttagarna har råd oavsett. Det innebär att fattiga hushåll kommer att minska sin konsumtion mest. Rika hushåll är generellt sett mer välutbildade och lever en hälsosammare livsstil, vilket gör att de från början har en mindre konsumtion av läsk. Ett annat sätt att förklara detta på är att säga att rika hushåll har en lägre priselasticitet än fattiga.

3.2.2 Kultur/Priser

Matkulturen i Mexiko och USA bygger på numera på snabba kolhydrater. På TV apparaterna överösas folket med reklam på öl, läsk och snabbmat. Skräpmaten är ofta billigare än frukt och grönsaker. På landsbygden i Mexiko råder det ofta brist på både grönsaker och vatten i butikerna. Istället är det billiga kakor, konserverad mat och läsk som dominerar. Innan sockerskatten infördes var läsk billigare än dricksvattnet i Mexiko (SR 2015). Prisökningen på cirka 10% har dock lett till det omvända. Numera är vattnet billigare och konsumenterna har minskat inköpen till fördel för vattnet. De stora prisskillnaderna mellan nyttig och onyttig mat har spelat stor roll för inköpen. Speciellt i ett land som Mexiko där inkomsterna är låga, är det troligt att de dyra nyttiga alternativen bortprioriteras. När sockerskatten däremot gjorde läsk dyrare än vattnet är det naturligt att konsumtionen påverkas positivt (Cochero m.fl. 2017).

3.2.3 Jobb

En vanlig kritik mot sockerskatten är att den skadar jobb och tillväxt, men detta har inte skett i någon stor utsträckning i varken Mexiko eller Kalifornien. Istället har den totala försäljningen av drycker ökat lite efter skatteimplementeringen. Det beror på att man konsumerar mer av de icke skattade dryckerna, som ofta produceras av samma företag som dem skattade dryckerna. Studier som argumenterar för att skatten är skadlig för jobb, tenderar att missa arbetstillfällen som skapas på andra håll i ekonomin till följd av att konsumenterna omfördelar sina utgifter från drycker till andra typer av varor. Dessutom missar man ofta att redovisa den ekonomiska vinst som skatteintäkterna genererar (Powell m.fl. 2014). Mexiko och Kalifornien har alltså haft en ökad ekonomisk aktivitet i dryckesproduktionen efter skatteimplementeringen. Den totala försäljningen ökade alltså oberoende av skatten. Däremot har en del mexikanska småföretagare haft det tufft efter skatten. En vanlig gatubild i Mexiko är de små butikerna eller ”tiendas” som de också kallas i landet. Sockerskatten har inneburit svårigheter för en del av dessa verksamheter, som främst drivs av låginkomsttagare. Ofta är utbudet i dessa små stånd litet och består till stor del av sockrade produkter, som läsk, bakelser och så vidare. Efter sockerskattens införande har några av dessa butiker tvingats stänga igen. De flesta av dem av oro för vad skatten kommer innebära, och några av butikerna förlorade vinst. Trots detta kämpar småföretagarna i den här branschen på som vanligt genom att exempelvis jobba längre tider om dagarna för att kunna bibehålla samma inkomst som tidigare. (Gable m.fl. 2017). Mexiko är det land som toppar de internationella listorna när det gäller antal arbetade timmar per sysselsatt. Mexikanerna arbetar 2246 timmar om året, vilket kan jämföras med Danmarks 1457 timmar per år. Arbetslösheten i Mexiko är för övrigt låg och har dessutom

sjunkit ännu mer sedan sockerskatten infördes. Från ungefär 5% år 2013 till 4% 2016 (se Bilaga D) Jobben har alltså inte påverkats nämnvärt av sockerskatten i varken Mexiko eller Kalifornien. Den totala dryckesförsäljningen har istället ökat medans den totala arbetslösheten sjunkit.

3.2.4 Skatteöverföring

För att sockerskatten ska minska konsumtionen måste det finnas en effektiv ”tax pass-through”. Det innebär att distributörerna av läskedrycker ska skicka vidare avgiften till återförsäljarna, som i sin tur måste skicka vidare till kunderna, så att konsumenterna drabbas av prisökningen. Generellt sett har detta fungerat bäst i de större butikskedjorna och kolsyrade läskedrycker är den produkt som har haft lättast att implementera skatten. Det skulle kunna bero på en förvirring kring vilka produkter som ska beskattas, men också hur återförsäljarna svarar på skatten, baserat på marknadsandelarna i sina drycker (Cawley m.fl. 2016). ”Tax pass-through” har fungerat bra både i Kalifornien och Mexiko. Mellan 43–67% av skatten i Berkeley har drabbat konsumenterna. Siffrorna varierar dock beroende på vilka studier man kollar på. I områden med låginkomsttagare har en större del av skatten träffat konsumenterna, medan rika områden har haft mindre prishöjningar. Variationerna kan även bero på att folk ibland väljer att shoppa utanför skattegränserna, vilket gör konsumenternas efterfrågan mer elastisk. Det i sin tur leder till att butikerna överför mindre skatt till detaljhandelspriserna. Butiker i Berkeley som är längre ifrån affärer som inte berörs av skatten, har överfört mer av skatten till sina konsumenter. Sockerskatten blir alltså högre för konsumenter som befinner sig långt ifrån skattefria zoner (Cawley m.fl. 2016).

Ibland lyckas också företag komma runt skatten genom att behålla ursprungspriset på varorna och istället minska volymen på burkarna. Det gör att företagen kan hålla upp efterfrågan och konsumenterna får istället i sig mindre kalorier (SR 2015). Detta har skett i viss utsträckning i både Mexiko och Kalifornien. Överlag har ändå ”tax pass-through” fungerat effektivt, vilket är en förutsättning för att sockerskatten ska minska konsumtionen.

3.3 Problematik med skattepolitik

Den politiska miljön företag och organisationer vistas i har betydande påverkan för hur företag och organisationer fungerar. Regeringar världen över skapar regler och ramverk där företag kan tävla mot varandra. Regeringar ändrar reglerna rätt frekvent vilket tvingar företag till att ändra sättet de opererar. Företag påverkas därför kraftigt av politiska beslut. Politiska beslut om skatt

påverkar direkt företagens kostnader. Alla företag måste följa lagen. Höjd- eller sänkt skatt är beslut politiker fattar. Beslut som har direkt påverkan på företag och det kan antingen vara positivt eller negativt.

Varje regering måste hitta medel för att betala för sin egen existens och för de tjänster som den ger till sina medborgare. Beskattning är därför en väsentlig process om det skall finnas en regering. Men deras nödvändighet gör inte skatterna mer populära. Medborgare gillar vanligtvis inte att betala skatt och därmed tycker politiker inte om att införskaffa nya eller att öka befintliga skatter. Tricket för regeringar är att hitta sätt att betala för sig själv och deras tjänster, samtidigt som man flyr vredet, eller kanske till och med att undfly att medborgare ens lägger märke till beskattning. Att försöka uppnå den politiska balansen mellan nödvändiga intäkter och populära reaktioner innebär inte bara beslut om hur mycket skattepengar skall extraheras från medborgarna, utan också hur pengarna införskaffas. Vissa skatter är mer synliga för medborgarna och är mer benägna att få politiska konsekvenser än andra mindre synliga skatter. Regeringar har således ett antal viktiga och känsliga beslut att fatta när de väljer sin skattepolitik (Peters 1991).

Skattepolitik framstår ofta att det är mycket tekniskt och svårt att förstå, men på många sätt är det bara en annan typ av offentlig politik. Skattepolitiken har samma slags effekter på medborgarna som andra politikområden. Det blir bättre för vissa och sämre för andra. Skattepolitiken framkallar dock starkare reaktioner från medborgare än många andra politikområden och kan behöva anpassas regelbundet för att möta förändrade politiska och ekonomiska förhållanden. Även om skattepolitiken är på många sätt likt andra typer av offentlig politik finns det tre olika distinktioner. Den första är att alla medborgare betalar skatt men endast ett fåtal hävdar att de förstår skattepolitik, till skillnaden från andra politikområden som utbildning och transport. Skattepolitik uppfattas som komplext vilket oftast leder till att medborgare endast klagar och betalar sina skatter. Den andra distinktionen är att skattepolitiken, jämfört med andra områden, är mer dominerat av ekonomer och jurister. Ekonomer är oroad över de potentiella negativa ekonomiska effekterna av skatter och försöker hitta sätt att förhindra dem. Advokater är oroad över att skriva skattelagstiftningar som är tillräckligt vattentäta för att staten ska kunna samla inkomsterna skatten borde införskaffa. Den tredje distinktionen är att politiker kan få stor makt inom regeringens institutioner genom en grundlig kunskap om skattepolitik. Medborgare uppskattar inte de politiker som är ansvariga för skattelagstiftningen. Även skattelagstiftning som gynnar många människor kan få politiska konsekvenser. De som skadas av skattelagstiftningar är mer benägna att komma ihåg vem som var inblandad än de som drog nytta av lagstiftningen (Peters 1991).

Anne-Marie Pålsson, docent i nationalekonomi vid Lunds universitet påstår i sin artikel att skattepolitik kan förklaras av politikernas strävan efter makt snarare än av ekonomiska överväganden. Skatt brukar främst ses som en ekonomisk fråga. Skatt och ekonomi hör samman. För skatteekonomer är uppgiften enkel. Det handlar om att utforma skatterna så det samlade ekonomiska värdet blir så stort som möjligt. För politiker är uppgiften inte lika enkel. Politiker måste tänka på väljarnas uppfattning om vad som är bäst. Det parti som vill vinna väljarnas förtroende måste istället föra en skattepolitik som gillas av en majoritet av väljarna. Istället för att inskaffa skatter för att maximera det ekonomiska värdet handlar införandet av skatter för att jaga röster och i slutändan ge partiet mer politisk makt. Skattepolitik präglas av opportunist och ryckighet och med en inriktning som tjänar den majoritet som regerar landet (Pålsson 2015).

Ekonomer använder analysredskap för att studera världens beskaffenhet, mänskligt beteende, incitament etc på en rad olika områden, många av dem inom den politiska sfären. Vi ekonomer vill gärna berätta om våra resultat och slutsatser men för de flesta av oss är det en självklarhet att det är politiker som fattar besluten och att den politiska agendan många gånger skiljer sig från vetenskapsmannens (Hansson och Kruse, 2015)

Alla skattebeslut är politiska beslut, men ibland väljer regeringar att ta fram skattepolitiken för att producera andra politiska resultat snarare än bara för att höja intäkterna. Skatter är bara en bland många instrument till förfogande för regeringen. Skatter kan användas som en mekanism för social kontroll och för att generera allmänt gott, ett sätt att avlägsna särskilda fördelar. Det kan handla om att öka utgifterna för fossila bränslen, alkohol, tobak och socker. Utöver deras inverkan på kostnaderna har man också avsikten att minska konsumtionen av de potentiellt skadliga ämnena. Men det finns frågor om hur effektivt det är med sådana styrenheter (Peters 1991).

Skatter är ett ingrepp i den privata sfären. Skatter är nödvändiga för att finansiera de institutioner som behövs för ett stabilt samhälle grundat på idén om demokrati. Problematiken är att skattesystemet ena dagen vägleds av ett slags tänkande bara för att efter nästa val grundas på ett helt annat synsätt. I medborgarens perspektiv är det inte knappast önskvärt. Som medborgare har man rätt att kunna förutse vilka skatteregler som kommer att gälla i framtiden, för sina egna förberedelser. Att ha stabilitet inom skattepolitiken är också viktigt för den ekonomiska utvecklingen, James Buchanan uttrycker sig:

Long-term stability in fiscal structure is a highly desirable feature for institutional efficiency because of the reduced costs of taxpayer-beneficiary adjustments. In this sense, an old tax is, indeed a "good" tax. But such long-term stability need not be in the interests of those who make decisions as agents ... (Buchanan, James M 1987)

Det som har hindrat politiker för att införskaffa ett skattesystem baserat på legitimitet och långsiktighet är det oemotståndliga begäret att använda skatterna som ett instrument för den egna makten. Anne-Marie Pålsson förespråkar för att hindra politiker från att använda skattepolitik som ett vapen. Hon talar för att införa konstitutionella trögheter som gör det svårare att använda det i den politiska maktkampen (Pålsson 2015).

Det talar för att ett land som eftersträvar skattemässig stabilitet, med kända och förutsägbara spelregler, bör göra det svårt att ändra på skatterna.

En möjlighet kunde vara att kräva kvalificerad majoritet för en ändring i skatten. Ett alternativ kunde vara att i grundlagen reglera huvuddragen i skattesystemet. Det säger sig själv att med en sådan konstitutionell ordning framtvings en struktur för skattepolitiken som kan tolereras av båda de politiska blocken. Rimligen skulle det i sin tur leda till en struktur som uppfattas som legitim av en bred majoritet av skattebetalare (Pålsson 2015).

Skatter har utan tvekan effekter på ekonomin och dessa effekter måste tas i baktanke när man fattar beslut om skattepolitik. Skatter har också fördelaktiga effekter på medborgarna i ett samhälle, och dessa effekter måste även ses över innan beslut tas om skatter. Men i slutet kommer dock politiska överväganden att dominera i valet av skattepolitik. Skatter är helt enkelt för viktiga som politiska handlingar att tillåta andra typer av faktorer ha något annat än ett sekundärt inflytande över det slutliga beslutet (Peters 1991).

3.4 Problematik med implementering av skattepolitik

Huruvida skatt är bra eller dåligt som instrument för implementering av politiska beslut beror till stor del på hur konsumenterna svarar på skatten. Det finns flera studier som under flera decennier motbevisat de traditionella ekonomiska antagandena om individers beteende. Dessa antaganden bygger ofta på ett mekaniskt och rationellt synsätt. Alltså att människor drivs av ett egenintresse utifrån ekonomiska incitament. Människor handlar dock inte alltid rationellt, de är inte helt självintresserade och de har ofta motsägelsefulla preferenser. Dessa avvikelser har

under senaste tiden blivit mer uppmärksammade i den ekonomiska politiken. Pensionssparandet är ett exempel på det. Politiken uppmanar företagen att automatiskt registrera sina arbetstagare till pensionssparande, istället för att vänta på att enskilda ska registrera sig. Den politiken uppmanar företag att bespara i mycket större utsträckning än de traditionella ekonomiska modellerna förutsätter med sina rationella antaganden om val och preferenser (Congdon 2009).

Individer verkar bry sig mer om välfärden än vad de rationella ekonomiska modellerna kan förutse. Skattepolitikens mest centrala angelägenhet är att förstå hur skatterna påverkar välfärden för att bättre utforma skatter som är maximalt effektiva och rättvisa. Detta är naturligtvis en svår fråga. En vanlig uppfattning är att skatten ska vara enkelt utformad och läggas på inelastiska varor. Resultaten i välfärden kommer sedan beror mycket på hur individerna tolkar skatten. Det kan vara så att konsumenterna varken upplever eller känner till skatten. Det kan också vara så att konsumenterna kopplar ihop skatten med fördelarna den finansierar.

Vad slutresultatet blir av skatten beror i slutändan på priselasticiteter, som i själva verket är individens beteende och hur dessa interagerar i samhällssystemet. Beteende verkar alltså ha större betydelse än själva skattesatsen (Congdon 2009).

Vårt beteende är i sin tur beroende av vilken information vi har tillgång till. Det innebär att reklam, marknadsföring och medier spelar roll för både vårt beteende och inställning till skatten. I Mexiko blev befolkningen ständigt försedd med reklam på skräpmat och läsk. Små barn blir i vissa fall fortfarande matade med läsk i nappflaskan. Den kulturen har bidragit till landets höga nivåer av diabetes och fetma. En stor del av befolkningen i Mexiko inser att sockret har blivit ett samhällsproblem och därför har sockerskatten inte heller mött samma motstånd som i exempelvis Danmark. Det finns också fler sätt att ändra vårt beteende. Samtidigt som sockerskatten infördes, påbörjades också statliga kampanjer för att motverka fetma och diabetes. Exempelvis förbjöds reklam på godis och läsk som riktades mot barn. Dricksvatten blev mer tillgängligt på skolor och information om faran med socker började spridas. Kanske har dessa åtgärder kompletterat sockerskatten bra och bidragit till de positiva effekterna i Mexiko. Konsumenterna i Berkeley och Mexiko har helt enkelt större acceptans mot skatten och bryr sig därför inte om att hitta åtgärder för att komma runt den. I det danska fallet fanns en mycket större irritation kring sockerskatten. Den låga andelen låginkomsttagare gjorde bland annat att skatten inte genererade några positiva hälsoeffekter. Istället försökte konsumenterna komma runt skatten genom att handla utomlands, vilket hade negativa effekter på ekonomin eftersom många inhemska jobb försvann.

Individens inställning är alltså viktig för utfallet. Vad kan det då tänkas finnas för politiska utmaningar kring eventuell implementering? Finns det effektiva interventioner? För att analysera detta krävs ytterligare fördjupning i konsumtionsskatter, dit sockerskatten tillhör. Konsumtionsskatt innebär alltså att man beskattar varor och tjänster, till skillnad från exempelvis inkomstskatten där skatten dras från lönen. En förespråkare av skatt på konsumtion skulle hävda att den är mer rättvis eftersom man bara behöver betala skatt på de varor som man konsumerar. Därmed är den inte lika tvingande som exempelvis inkomstskatten. Ett problem med att enbart beskatta varor och tjänster är att det leder till att hushållen ökar sitt sparande genom att konsumera mindre av skattade produkter. Det skulle i sin tur leda till att staten får mindre intäkter. Dessutom kan vissa varor beskattas i mycket högre grad än andra, vilket innebär att skatten teoretiskt sett skulle kunna användas som medel för att avskräcka. Detta kan missgynnas av politiker och aktörer i maktposition som vill underminera vissa företag eller branscher (Finkelstein m.fl. 2004). Sockerskatten är just ett exempel på instrument för att missgynna vissa produkter även om syftet är att främja allmänhetens hälsa. Detta skapar konflikter mellan de aktörer som påverkas av skatteimplementeringen. I vårt fall om sockerskattens införande uppstår konflikterna främst mellan företag och regeringen.

I Kalifornien och Mexiko påstår företagen i läskindustrin att sockret inte är problemet. Deras resonemang säger att konsumtionen visserligen minskar, men det innebär inte att fetman också gör det. Det är fet mat och stillasittande som är det verkliga hälsoproblemet enligt läskindustrin. De försvarar sig genom att hävda att de redan tar sitt samhälls ansvar genom att minska kalorierna i dryckerna, göra reklam för produkter med sötningsmedel, kalorimärka produkter och minska volymen i burkarna. Sockerskatten är alltså bara ogenomtänkta trix för att skada branschen, enligt läskindustrin (SR 2015).

I den politiska debatten om skatt som instrument för implementering av politiska beslut, handlar det ofta om att lyfta fram ekonomiska argument. Om de ekonomiska argumenten är svaga eller riskerar att skada tillväxt och jobb, är det sällan en skatt implementeras. Det innebär också att interventioner som syftar till att främja folkhälsan kommer att stöta på olika utmaningar. Det är exempelvis mycket lättare att införa interventioner riktade mot barn än mot vuxna. Det råder ofta bred enighet om att åtgärder som syftar till att motverka fetma och diabetes bland barn är bra, även ur ett ekonomiskt perspektiv eftersom barn har ett större konsumentskydd. Få kommer alltså att lyfta ett finger när regeringen exempelvis förbjuder godisreklam som riktar sig till barn.

För vuxna är detta inte lika självklart. Om interventioner ska rikta sig till vuxna individer, måste staten bevisa att insatserna löser marknadsmisslyckanden. Ökande fetma är inte

nödvändigtvis ett tecken på marknadsmisslyckande och är därför oftast inte tillräckligt för att motivera statliga ingripanden (Finkelstein m.fl. 2004). Det danska fallet är ett exempel på detta fenomen. Sockerskatten gav inga hälsofördelar, utan skadade istället tillväxt och jobb. Det fanns inte längre några ekonomiska skäl att till att ha kvar sockerskatten och därmed kunde inte staten bevisa att insatserna fungerade.

Det finns trots allt ett starkt ekonomiskt argument för skatteimplementering som fungerar ibland. När man förutser en hög extern kostnad kan det anses legitimt att införa interventioner (Finkelstein m.fl. 2004). Ett sådant argument skulle exempelvis kunna vara att ökande fetma och diabetes leder till mycket högre sjukvårdskostnader. I framförallt Mexiko där de vanligaste dödsorsakerna är just sjukdomar kopplade till fetma, har detta ekonomiska argument fått fotfäste för att minska de ökande vårdkostnaderna. Interventioner för folkhälsan måste alltså ofta vara ekonomiskt motiverade. Det finns trots allt andra statliga ingripanden man kan genomföra som sällan stöter på motstånd. Detta handlar om att styra vårt beteende som nämntes tidigare. Genom exempelvis krav på kalorimärkning och bättre etiketter på vad livsmedlen innehåller, skulle vårt kostbeteende kunna förändras till det bättre. Dessutom är detta en åtgärd som brukar uppskattas av konsumenterna. Vi vill helt enkelt ha tydligare information och en obligatorisk märkningspolicy skulle kunna vara en politisk lösning (Congdon 2009).

Beteende och förmåga att föra fram starka ekonomiska argument verkar vara viktiga faktorer för att en skatt ska kunna implementeras och fungera väl. En annan viktig faktor för hur stora effekter skatten kommer att generera, beror på befolkningens inkomstnivå. Sockerskatten är en regressiv skatt, vilket innebär att låginkomsttagare kommer att drabbas hårdast av sockerskatten. Det beror på att höginkomsttagare lägger en mindre andel av sin totala budget på mat och dryck. Efterfrågan för rika hushåll kommer alltså att vara mindre elastisk än för låginkomsttagarna (Sharma 2014). Fenomenet är ganska logiskt. Om en höginkomsttagare och en låginkomsttagare konsumerar lika mycket läsk och betalar lika mycket sockerskatt, så utgör sockerskatten en högre andel av inkomsten för låginkomsttagaren.

Länder som Mexiko, vars medelinkomst är väldigt låg med västerländska mått mätt, får alltså större effekt av skatten än länder som Danmark med höginkomsttagare. Inom länderna sker samma fenomen. Ju lägre inkomst desto mer minskar konsumtionen av skattade produkter. Fattiga hushåll väntas därmed få de största hälsofördelarna. I det danska fallet, räknas endast 10% av befolkningen som låginkomsttagare så det är inte konstigt att skatten fungerat sämre där. Regressiva skatter hade kunnat skapa en mycket intressant diskussion kring omfördelning och jämlikhet, men huruvida det är rättvist att de fattigaste får bära den tyngsta ekonomiska bördan, kommer vi inte att diskutera i den här uppsatsen. Hur stora effekter konsumtionsskatter

får och vilka svårigheter eventuell implementering stöter på beror alltså på inkomstskillnader, statlig förmåga att föra fram ekonomiska argument och individers beteende och attityd gentemot skatten.

4. Sammanfattning

I de nordamerikanska fallen har alltså sockerskatten haft positiva effekter. På kort sikt har konsumtionen i Mexiko och Berkeley minskat markant och icke skattade produkter som exempelvis vatten har ökat i konsumtion. De långsiktiga effekterna vet man ännu inte, men ett flertal studier förutspår bättre hälsa och lägre sjukvårdsvårdskostnader som följd av den minskade konsumtionen. Det finns flera faktorer som verkar ha bidragit till framgången. Socioekonomisk status har stor betydelse för hur stor konsumtionsminskningen blir, eftersom låginkomsttagarna påverkas mest. Priser och utbudet av skräpmat spelar också roll. Innan sockerskattens införande i Mexiko var Coca Cola billigare än vatten. Även grönsaker var dyrare alternativ till skräpmat. Sockerskatten jämnade alltså ut prisskillnaderna. Jobb och tillväxten påverkades inte heller speciellt mycket av sockerskatten. Den totala försäljningen av drycker ökade dessutom lite. Folk substituerade till produkter med sötningsmedel, som oftast produceras av samma företag. Dessutom har ”tax pass-through” varit en framgångsfaktor. En stor del av skatten påverkade konsumenterna direkt. Det var alltså konsumenterna som drabbades av prishöjningen. I Mexiko är fetmaepidemin påtaglig. Folk dör diabetes och hjärt- och kärlsjukdomar och vårdkostnaderna är höga. Det fanns därför både ekonomiska argument och en mer välkomnande inställning till sockerskatten än vad Danmark hade.

Då det är med starka antaganden om att sockerskatter inte fungerar i Danmark, kan det inte hävdas att det inte finns någon skada i att försöka. Det är lätt att se i Danmarks fall att sockerskatten inte drevs av ekonomiska argument. Den drevs av politiker för potentiella hälsoförbättringar. Möjligtvis drevs den av politiker för att förbättra deras maktposition. Men sockerskatten i Danmark misslyckades och fick motsatt effekt. Konsumtionen av sockerhaltiga drycker reducerades inte och det blev ingen drastisk hälsoförbättring. Skatten blev illa omtyckt bland konsumenter och företag klagade på att skatten var en byråkratisk mardröm. Skatten blev kritiserat för att ha ökat priserna för konsumenterna, ökat företagets administrativa kostnader och satte danska jobb i fara. Sockerskatt som instrumenten för implementering av politiska beslut blev ett misslyckande i Danmark, det blev ingen hälsoförbättring och det satte den danska ekonomin i fara. Sockerskatten avskaffades 2013 då den danska befolkning gav starka

reaktioner på skatten. Medborgare gillar vanligtvis inte att betala skatt och därmed tycker politiker inte om att införskaffa nya eller att öka befintliga skatter. För att slippa väljarnas vrede och att potentiellt förlora politisk makt tog regeringen beslutet att avskaffa skatten.

5. Referenslista

Bergman, M. Hansen, N. L. 2016. Are Excise Taxes on Beverages Fully Passed Through to Prices? The Danish Evidence. *ResearchGate*. 98: 1-24

Buchanan, J. 1987. Tax Reform as Political Choice. *Journal of Economic Perspectives*. 1(1): 33

Cawley, John. Frisvold, David E. 2017. The Pass-Through of Taxes on Sugar-Sweetened Beverages to Retail Prices: The Case of Berkeley, California. *Journal of Policy Analysis & Management*. 36 (2): 303-326

Colchero, M.A. Guerrero López, Carlos Manuel. Molina, Mariana. Riviera, Juan Angel. 2016. Beverages Sales in Mexico before and after Implementation of a Sugar Sweetened Beverage Tax. *Public Library of Science*. 11 (9): 1-8

Congdon, William J. Kling, Jeffrey R. Mullainathan, Sendhil. 2009. Behavioral Economics and Tax Policy. *National Tax Journal*. 62 (3): 375-386

Dharmasena, S. O. Capps. 2011. Intended and unintended consequences of a proposed national tax on sugar-sweetened beverages to combat the U.S. obesity problem. *Health Economics* 21(6): 669-94

Falbe, Jennifer. Thompson, Hannah R. Becker, Christina M. Rojas, Nadia. McCulloch, Charles E. Madsen, Kristine A. 2016. Impact of the Berkeley Excise Tax on Sugar-Sweetened Beverage Consumption. *American Journal of Public Health*. 106 (10): 1865-1871

Finkelstein, Eric. French, Simone. Variyam, Jayachandran N. Haines, Pamela S. 2004. Pros and cons of proposed interventions to promote healthy eating. *American Journal of Preventive Medicine*. 27 (3): 163-171

Gable, Lisa. Roylance, Winona. 2017. Unintended consequences: The economic impact of the sugar tax on small stores and bakeries in Mexico. *Diplomatic Courier*. 11 (1): 16-23

Hansson, Å. Kruse, A. 2015. Skatt är politik och ekonomi. *Ekonomisk Debatt*. 43(7): 45-48

Jacobsen, H. 2012. Danish fat tax a feast for German border shops. *Euractiv*. 22 augusti. Tillgänglig: <http://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/danish-fat-tax-a-feast-for-german-border-shops/> [2016-05-10]

Johan Bergendorffs reportage om Mexikos läskskatt. 2015. Sveriges Radio. 2 mars. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1637&artikel=6106049>

Konwicki, P. 2016. Should soft and sugary drinks be taxed? *University of West London, UK*. 2(2): 34–39

Nieburg, O. 2013. "Very difficult" to be a Danish food producer under sugar tax system, says Toms. *Foodnavigator*. 18 februari. Tillgänglig: <http://www.foodnavigator.com/Market-Trends/Very-difficult-to-be-a-Danish-food-producer-under-sugar-tax-system-says-Toms> [2016-05-10]

Peters, B. Guy. 1991. The politics of Taxation. *Blackwell Publishers*: 1(1) 1-21

Powell, Lisa M. Wada, Roy. Persky, Joseph J. Chaloupka, Frank J. 2014. Employment Impact of Sugar-Sweetened Beverage Taxes. *American Journal of Public Health*. 104 (4): 672-677

Pålsson, A-M. 2015. Skatt är politik - inte ekonomi. *Ekonomisk Debatt*. 43(3): 63-76

Sánchez-Romero, Luz Maria. Penko, Joanne. Coxson, Pamela G. Fernández, Alicia. Mason, Antoinette. Moran, Andrew E. Ávila-Burgos, Leticia. Odden, Michelle. Barquera, Simón Bibbins-Domingo, Kirsten. 2016. Projected Impact of Mexico's Sugar-Sweetened Beverage Tax Policy on Diabetes and Cardiovascular Disease: A Modeling Study. *Public Library of Science*. 13 (10): 1–17

Sharma, Anurag. Hauck, Katharina. Hollingsworth, Bruce. Siciliani, Luigi. 2017. The effects of taxing sugar-sweetened beverages across different income groups. *Health Economics*. 23 (9): 1159–1184

Silver, Lynn D. Ng, Shu Wen. Ryan-Ibarra, Suzanne. Taillie, Lindsey Smith. Induni, Marta. Miles, Donna R. Poti, Jennifer M. Popkin, Barry M. 2017. Changes in prices, sales, consumer spending, and beverage consumption one year after a tax on sugar-sweetened beverages in Berkeley, California, US: A before-and-after study. *Public Library of Science*. 14(4): 1–19

Snowdon, C. 2016. Sugar taxes: A Briefing. *Institute of Economic Affairs*: 1–6

Stafford, N. 2012. Denmark cancels “fat tax” and shelves “sugar tax” because of threat of job losses. *British Medical Association*. 345

6. Bilagor

Bilaga A

[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Low-wage_earners_%E2%80%94_employees_\(excluding_apprentices\)_earning_less_than_two-thirds_of_the_median_gross_hourly_earnings,_2006_and_2010_\(%C2%B9\)_\(%25_of_employees\)_YB16.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Low-wage_earners_%E2%80%94_employees_(excluding_apprentices)_earning_less_than_two-thirds_of_the_median_gross_hourly_earnings,_2006_and_2010_(%C2%B9)_(%25_of_employees)_YB16.png)

Bilaga B

<http://www.unesda.eu/wp-content/uploads/2014/08/Denmark-UNESDA-2016-1.xlsx>

Bilaga C

<http://www.who.int/gho/countries/mex.pdf?ua=1>

Bilaga D

<http://www.inegi.org.mx/sistemas/bie/cuadrosestadisticos/GeneraCuadro.aspx?s=est&nc=599&c=25452>

